

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ИССН: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/Номер:
24, Eylül/September/Сентябрь 2020,
s./pp. 363-371

Geliş/Submitted/ Отправлено: 26.06.2020

Kabul/Accepted/ Принимать: 07.09.2020

Yayın/Published/ Опубликованный: 20.09.2020

10.29228/kesit.44533

Araştırma Makalesi
Research Article
Научная Статья

Öğr. Gör. Fatma SİNECEN

Adnan Menderes Üniversitesi

Köşk Meslek Yüksekokulu, Türkiye

fatma@adu.edu.tr

 ORCID 0000-0001-9676-2621

YAHYA KEMAL'İN ŞİİRLERİNDE TÜRKÇE TELAFFUZLARA BAĞLI ARUZ

TASARRUFLARI*

**ARUZ SAVINGS DEPENDING ON TURKISH PRONUNCIATIONS IN
YAHYA KEMAL'S POEMS**

Öz

Cumhuriyet dönemi edebiyatımızın önemli temsilcilerinden birisi de Yahya Kemâl Beyatlı'dır. Düzyazı eserleri de olmakla birlikte, onun asıl sanatkârlığı şiirlerinde ve şairlik yönünde bulunmaktadır. Yahya Kemâl'in şair olarak en önemli özelliği, Klasik şiire olan vukufiyeti ve bu edebi dönemimizin bütün incelikleri ve sanat yönünü yansıtmış olmasıdır. Yahya Kemâl, bunu icra ederken Türkçenin bütün imkân ve kâbiliyetini sonuna kadar kullanabilmiş önemli bir sanatkârdır. Yahya Kemâl, bir yönüyle tamamen gelenekten beslenmiştir. O, Klasik şiirin temel dinamiklerini, özelliklerini, muhtevasını ve şekil yönünü yeniden yorumlayarak bizlere aktarmıştır. Ancak o, tamamen bir Klasik edebiyat taklitçisi değildir; ona kendi döneminin edebi hazzını, algısını ve anlayışını katmış biridir. Bu tarzda söylediği

* **Cite as/Atıf:** Sinecen, F. (2020). Yahya Kemal'in Şiirlerinde Türkçe Telaffuzlara Bağlı Aruz Tasarrufları, *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (24): 363-371. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.44533>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

şiiirlerinden oluşan "Eski Şiirin Rüzgârıyla" adlı eserinde şekil olarak da tamamen geleneksel olanı kullanmış gözükmektedir. O, bu eseri içinde yer alan şiiirlerinde kelimelerin orijinal şekillerine sadık kalmıştır. Ancak aynı geleneğin devamı olarak söylediği şiiirlerinin toplandığı "Kendi Gök Kubbemiz" adlı eserinde ise Türkçenin tekâmülünü gözlemektedir. Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin zaman içinde bazı ses özelliklerine bağlı olarak Türkçeleşmiş şekilleri, Yahya Kemâl'in şiiirlerinde bilinçli olarak kullanılmış gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yahya Kemâl Beyatlı, Klasik şiiir, Eski Şiirin Rüzgârıyla, Kendi Gök Kubbemiz, Türkçe Söyleyiş, Aruz Vezni

Abstract

One of the important representatives of our literature in the Republican period is Yahya Kemâl Beyatlı. Although he has prose works, his main artistry is in his poetries and style as a poetrist. The most important feature of Yahya Kemâl as a poetrist is the fact that he has a command of Classical poetry and reflects all the subtleties and artistic aspects of this literary period. While performing this, Yahya Kemâl is an important artist who has been able to use all the facilities and skills of Turkish to the end. Yahya Kemâl, in one way, was completely fed from tradition. He re-interpreted the basic dynamics, features and content of Classical poetry. However, he is not entirely a Classical literary imitator; he incorporates the literary pleasure, perception and understanding of his period into Classical literary. In his work titled "With the Wind of Old Poetry", which consists of his poems, which he says in this style, he seems to have used the completely traditional one as a figure. In the poems in this work, he keep the original shapes of the words. However, we observe the evolution of Turkish in his work titled "Our Own Sky Dome", including the collection of his poems assumed as the continuation of the same tradition. The Arabic and Persian words seem to have been used intentionally in the poems of Yahya Kemâl, depending on some sound features of Turkish over time.

Keywords: Yahya Kemâl Beyatlı, Classical poetry, With the Wind of Old Poetry, Our Own Sky Dome, Turkish Discourse, Aruz Prosody

GİRİŞ

Yahya Kemal Beyatlı, Cumhuriyet dönemi şiiirimizde gelenekten beslenmiş, geleneği dönüştürerek şiiirine almış en önemli temsilcilerden biridir. Türkçe duyuş ve düşünüş onun fikirlerine ve sanat hayatına adeta damga vurmuştur. Bunu şiiirlerinde uygulamanın yanı sıra, Türkçeye ve Türkçe düşünmeye verdiği önemi çeşitli yazılarında dile getirmiştir. "Vezne, kafiye ve şekle verdiği ehemmiyet, şiiirlerinde teganniye yaklaşan ses üstünlüğünü, mısra yapısı ve manzume bütünlüğünde bir yığın yenilik arasından olsa bile geleneğe bağlı kalışı, ferdîden ziyade umumîde duruşu bir taraf bırakılsın her şairde mevcut olan ve eseri doğrudan doğruya veya

dolayısıyla idare eden şahsî masalıyla da klasiğin-bizim klasiğimiz- içindedir” (Tanpınar 2001; 120).

Yahya Kemal, klasik şiirimiz sadece muhteva yönüyle benimsemiş ve tekrar yorumlamış bir şair değildir. O, aynı zamanda klasik şiirimizin ahenk ve müzikal tınısını özellikle şiirine malzeme yapmış birisidir. Bu bağlamda klasik şiirimizin en önemli ahenk tarafını oluşturan aruza sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. “Yahya Kemal’in büyük önem verdiği ‘derunî ahenk’ kelimeler arasındaki fonetik münasebetlerden doğduğu gibi, hisler, düşünceler ve hayaller de kelimelerden doğar.” (Kaplan, 1977: 280)

“Yahya Kemal’in şiirlerinde söz konusu olan bir başka dil anlayışı ise, Eski Şiirin Rüzgârıyla (ilk baskı: 1962) adlı şiir kitabındaki manzumelerde sergilemiş olduğu anlayıştır. Buradaki manzumelerin dili, işlemiş olduğu konu ve tarihî dönemler ile paralellik arz eder. Yani şiirde söz konusu olan dönemin tarihî havası, en iyi şekilde, ancak yine o dönemin klâsik şiir dili ve üslûp anlayışıyla verilebileceği için Yahya Kemal de bunu yapmıştır.” (Aktan 2006; 5)

“Ben şiirin, en adî görünen tarifiyle, lisan, vezin ve kafiyeyle söylenir bir sanat olduğuna kailim (inanan biriyim).” (Beyatlı, 1986: 19) “Şiirde nefes ve ses iki unsurdur. Mısraın ayakları yerden kopmazsa yahut en hafif bir kulağı bir ses gibi doldurmazsa halis şiir değildir. Benim için mısra üzerinde günlerce, haftalarca durmak zarureti hâsıl olmuştur. Bu tarz uğraşış, bana gittikçe şiirin keşfedilmesi güç bir cevher olduğu duygusunu verdi. Şiir duygusunu lisan hâline getirinceye kadar yoğurmak ve en çok toplu bir madde hâline sokmak, o kadar ki mısra gûyâ hissin ta kendisi imiş gibi kaarie (okuyucu) bir vehim vermek... İşte bunu özlüyorum.” (Beyatlı, 1971: 48)

“Aruza verdiği değer, bir bakıma, onun umumiyetle şiirde vezne ve dolayısıyla ahenge verdiği değer de ifadesidir. Aruzun türlü şekillerini seçişte ve kullanışta gösterdiği büyük itina da buna delâlet eder. (Akyüz, 1970: 728). “Halk şiirinden sonra, yüksek edebiyatta, bize sade ifade ile derin ve güzel şiirler yazılabileceğini Yahya Kemal ispat etmiştir... Kelimeler vezne uydurulmak için ezilip büzülmez. Cümle içinde kelimelerin yerleri, tabî söyleyişe uygundur.” (Kaplan, 1975: 213)

“Aruz şiir lisanımızın vücûdunda belkemiği gibi, esaslı bir uzuvdur ki Türkçe onun etrafında tekevvün etti. Bilatereddüt denilebilir ki aruza aşına olmayan bir Türk edebi Türkçenin ayarını takdir edemez. Hatta zannederim ki ilerideki nesiller bile Türkçeyi bilmek için aruza âşinâ olmaktan vâreste kalamaz.” (Beyatlı, 1971: 126).

“Yahya Kemâl, eski tarzda yazdığı şiirlerini taklitçi bir zihniyetle değil; daha güzel söyleyebilme gayretiyle yazmıştır. Yahya Kemâl'de eski şiirimizin bütün güzelliği yerine farklı bir anlayış hâkimdir. O, eski şiirimizde bulunan estetiği, gerçek dışı insan güzelliğini, kelime oyunlarını, mazmun merakını şiirden ayıklayarak gerçek şiir özü vermek bilinciyle eski şiirimize yönelmiştir (Bayrak 2011; 407).

Klasik şiirin en önemli taraflarından birisi Arapça ve Farsça kelimeleri orijinal şekline uygun olarak kullanmasıdır. Aruz zorlamasına dayanan ve aruz kusurları olarak adlanan bir takım tasarruflar dışında buna tamamen riayet edilmiştir. Özellikle tahfif ve teşdid nitelikleleriyle kapalı hecelerın açık, açık hecelerın kapalı okunması söz konusudur. Örneğin İskender>Sikender, İstanbul>Sitanbul, tılsım>tılısm, gülistân>gülsitân; hakk>hak, redd>red, dürr>dür; yedi>yeddi vs.

Divan şiiri bir geleneğin şiiri olması ve buna bağlı olarak kurallarının değişmezliği ile bilinmesine karşılık zamanla bu kuralların değişmesi ve yumuşamasına da şahit olmaktadır. Özellikle Hint üslubuna bağlı olarak klasik şiirin şekil ve muhtevasında yeniliklerin ortaya konulduğu ve uygulandığını gözlemlemekteyiz. Klasik şiirin yüzyıllarca süren değişmez kuralları şairlerde bir bıkkınlık ve monotonluğa sebep olmuş ve bunların etkisiyle yenilik ve farklılık istekleri ortaya çıkmıştır. Bunların en önemlilerinden birisi de klasik kurgu ve kullanımların yanı sıra halkın günlük dilde kullandığı kelime ve telaffuzları şiir diline almak olmuştur. Bilindiği gibi yabancı dillerden geçen bazı kelimelerin Türkçenin ses ve ahenk süzgecinden geçerek değiştiğine şahit olmaktadır. Özellikle Arapçadan dilimize geçen ve çift ünsüzle biten tek hecelik kelimelerin, Türkçedeki söyleniş zorluğuna bağlı olarak, dar bir ünlü türemesiyle iki heceye evrildiği görülmektedir. Günlük dilde sıklıkla karşılaştığımız bu örnekler klasik şiirde uzun yıllar tercih edilmemiştir. Ancak Sebk-i Hindî ile birlikte bu yapıların da şiir diline girmeye başladığı görülmektedir. Bu durum klasik şairlerde bilinçli olarak yapılan bir tercih şeklinde ortaya çıkmıştır. Örn. Şehr>şehir, ufk>ufuk, kayd>kayıt, ömr>ömür vs.

Oldı ol şeh-süvâr-ı şîr-cenâb

Bir mübârek **vakitde** pâ be-rikâb (Kâmî-Behçetü'l-feyhâ/B.147)

Sabâh-ı ıyd **ufukda** yine bedîd oldu

İzâr-i şâhid-i baht-ı cihân sa'îd oldu (Nedim-K. 34/1)

İnsâf edelim var mı nazîrim bu **asırda**

Kim nutkunu ben gibi dür-i mu'teber eyler (Haşmet K. 7/51)

Yukarıdaki bazı örneklerde gözlemlediğim bu durum, klasik şiirlerimizde her şeye rağmen çokça görülen bir durum olmayıp nadiren ortaya çıkmaktadır. Ancak Türkçenin müzikal yönünü aruz veznine uyarlamakta kararlı bir tutum sergileyen Yahya Kemal, bu örnekleri şiirlerinde bir tercih olarak sık sık kullanmıştır. Onun bu tasarrufunda bilinçli olduğunun bir göstergesi de klasik geleneğe tamamen bağlı olarak kaleme aldığı “Eski Şiirin Rüzgârıyla” adlı eserindeki şiirlerde söz konusu uyarlamayı hiç yapmamış olmasıdır. Örneğin kadeh anlamına gelen “câm” kelimesini, Kendi Gök Kubbemiz adlı eserinde geçen “Yol Düşüncesi” şiirinde günlük dildeki kısa okunuşuyla tercih ederken,

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
Bu def'a farkına vardım ki ihtiyârlamışım.
Hayâtı bir camın ardından gören tılsım
Mısır ve Sûriye, pek genç iken, hayâlimdi;
O ülkelerde gezerken kayıtsızım şimdi.

“Eski Şiirin Rüzgârıyla” adlı eserindeki “Vedâ Gazeli” şiirinde kelimeyi orijinal şekli olan, uzun okunuşuyla tercih etmiştir:

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün
Ömrün bu biten neşvesi tâm olsun erenler
Son meclisi câm üstüne câm olsun erenler.

Yine Endülüs'te Raks adlı şiirinde “şal” kelimesini günlük dildeki kısa okunuşuyla tercih ederken “Eski Şiirin Rüzgârıyla” adlı eserindeki “Seyfi'ye Refâkat” şiirinde “şâl” biçiminde kullanmıştır:

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün
Gözler kamaştırır şala, meftûn eden güle,
Her kalbi dolduran zile, her sîneden: Ole! (Endülüste Raks)
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün
Düşunda şâl-i sürh ile pür-hîndü muğbeçe
Bir câm ile bir de la'l-i lebin sundu muğbeçe (Seyfi'ye Refâkat)

Aynı şekilde “Eski Şiirin Rüzgârıyla” adlı eserindeki “âteş” şeklini tercih ederken “Kendi Gök Kubbemiz” adlı eserinde “ateş”i kullanmıştır:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Tâ ki seyretsin felek ol şûh çözmüş kâkülün

Bir elinde câm-ı âteş-fâma kalbetmiş gülü (Sene 1140)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

O ilâh isteyip eğlence hayâl-hânesine,

*Çevirir câmları birden **peri** kâşânesine,*

*Som **ateşten** bu sarâylarla bütün karşı yaka*

Benzer üç bin sene evvelki mutantan şarka. (Hayâl Şehir)

Yahya Kemâl, son dönemde Batı dillerinden dilimize girmiş olan, çift ünsüzle başlayan ve tek hecelik olan “tren” ve “plak” kelimelerini yine halkın kullandığı biçimde ünlü türemesi ve iki hece şeklinde dikkate almıştır:

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

*Zihnim bu **şehirden**, bu **devirden** çok uzakta,*

*Tanbûri Cemil Bey çalıyor eski **plâkta**. (Kar Musikileri)*

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

*Âh o akşam o **tirenden** gülüşün!*

O gülüş kalbime aksettiği an,

*Duymadım ilk **ateşin** düştüğünü;*

Şevka benzer bir ışık zannettim.

Mâcerâ başlamak üzreymiş o gün: (Aşk Hikâyesi)

Yahya Kemâl, eskiden beri Türkçemizde yer alan ve halkın dilinde değişerek farklı telaffuzda kendine yer bulan “mağra”, vâlde”, “Mustâpaşa” gibi kullanımları da aruz vezni bağlamında bu şekilleriyle kullanmıştır:

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

*Her yaz, şimâle doğru, **asırlarca** bir koşu.*

*Bağrımda bir **akıs** gibi kalmış uğultusu ...*

Gönlümde hep o zanla berâber çağıldadı,

*Bildim nedir **ufuktaki** sonsuzluğun tadı!*

Yalnız o kalmış ortada, âsî ve bağı hûn

*Bin **mağra** ağzı açılmış, ulurken uzun uzun, (Açık Deniz)*

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

*Geç **vakit** semtime döndüm Koca **Mustâpaşa' dan***

Kalbim ayrılmadı bir ân o güzel rü'yâ'dan. (Koca Mustafapaşa)

*Yine birlikte, bu mevsimde, Atik-**Valde'deyiz**;*

Yine birlikte, bu mevsimde, gezip sezmedeyiz (Ziyâret)

Yahya Kemâl, klasik şiirde en önemli aruz kusurlarından sayılan ve elif harfinin karşılığı olan uzun â'ların kısa okunması örneklerine de şiirinde yer vermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus Yahya Kemâl'in bir vezin zorlaması ile değil de söz konusu kelimelerin günlük dildeki kısa telaffuzla kullanılmasını dikkate aldığı görülmektedir. Akşam, şarab, insan, sultan gibi kelimelerin ikinci hecelerinde elif mukabili birer uzun "a" harfi olmakla birlikte bunlar günlük dilde kısa telaffuz edilmektedir:

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Dönülmez **akşamın** ufkundayız. **Vakit** çok geç;

Bu son **fasıldır** ey ömrün, nasıl geçersen geç!

Ya şevk içinde harâb ol, ya aşk içinde gönül!

Ya lâle açmalıdır göğsümüzde, **yahut** gül. (Rindlerin Akşamı)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Mestolup içtiği altın **şarabın** zevkinden,

Elde bir kırmızı kâseyle **ufuktan** çekilen,

Kaybolur hepsi de bir anda kararmakla batı.

Az sürer gerçi fakîr **Üsküdar'ın** saltanatı; (Hayal Şehir)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Mehlikâ **Sultan'a** âşık yedi genç

Gece şehrin kapısından çıktı;

Mehlikâ **Sultan'a** âşık yedi genç

Kara sevdâlı birer âşıktı. (Mehlikâ Sultan)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yürü! Hür **mâviliğin** bittiği son hadde kadar!..

İnsan âlemde hayâl ettiği müddetçe yaşar. (Deniz Türküsü)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Çok **insan** anlayamaz eski mûsikîmizden

Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden.

Bu sazların duyulur her telinde sâde vatan,

Sihirli rüzgar eser dâ'imâ bu topraktan.

Evet bu eski **nesil** bir şerefli âlem açar,

Duyuştâ ince zamânlardan inkırâza kadar. (Eski Mûsikî)

Aşağıdaki örneklerde görüldüğü üzere şehir, fetih, saat, ufuk, ömür, asır, resim, fikir, mavi, küre gibi kelimelerin Yahya Kemal'in şiirlerinde bir aruz zorlaması ile değil, bilakis bilinçli bir tercihle kullanıldığı açıktır:

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Vatan **şehirleri** karşımda, her **saat** bir bir,

Fetihler ufku Tekirdağ ve sevdiğim İzmir, (Geçmiş Yaz)

Fa'ülün Fa'ülün Fa'ülün Fa'ülün

Güneş doğmadan **mâvileşmiş** Boğaz'dan.

Nevâ-kâr açılın bütün ses ve sazdan,

Ufuklarda sürsün zafer mûsikîsi. (Mevsimler)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Girdiğin yerde **asırlarca** kalıştan başka,

Kurduğun devlet **asırlarca** muzaffer yürüdü. (Hayal Beste)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Durgunlaşıp bir ayna kadar parlıyan suda,

Dünyâ güzel göründü **resimleşmiş** uykuda. (İstinye)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Milyonla yıl dönen **küre** üstünde bir kişi

Yetmiş yılın hikâyesi bilsin mi geçmişi?

Aksetmiyor çoğunda **fikirler** ayân beyân.

Hayyâm imiş hakîkati az çok fısıldayan. (Düşünüş)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Fânî **ömür** biter bir uzun sonbahâr olur.

Yaprak, çiçek ve kuş dağılır, târümâr olur. (Sonbahar)

Sonuç

Son dönem Türk şiirin güçlü kalemlerinden Yahya Kemal'in Türkçe düşünme, Türkçe yazma konusunda ne derece bilinçli ve usta bir sanatkar olduğu bilinmektedir. Geleneğe sıkı sıkıya bağlı olan Yahya Kemal'in, özden kopmadan şiirlerinde geleneği nasıl değiştirip dönüştürdüğüne de şahit olmaktayız. Özellikle şiirde âhengi sağlamada onun aruz veznine ayrı bir önem verdiği bilinmektedir. Bunun en bariz göstergesi hemen şiirlerinin tamamını aruz vezniyle yazmış olmasıdır. Klasik şiirde on yedinci yüzyıldan sonra görülmeye başlanan şiirde halkın kullandığı kelimelerden tercih etme anlayışı, Yahya Kemal'de bir Türkçe sevdası olarak ortaya çıkmaktadır. Klasik şairlerin bir çeşni olarak başvurduğu bu durum, Yahya Kemal'de bir ideal, bir inanç şeklinde tezahür etmiştir.

Kaynakça

- Akyüz, K. (1970). Batı Şiirinde Türk Şiiri Antolojisi, Doğu Ltd. Yayınları, Ankara.
- Aktan, Bilal (2006); "Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiirlerinde Dil ve Ahenk", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi S. 14. Kütahya.
- Kaplan, M. (1975). Şiir Tahlilleri, İstanbul.
- Kaplan, M. (1977). Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar II, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Beyatlı, Y. K. (1986). Çocukluğum, Gençliğim, Siyasî ve Edebî Hâtıralarım, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- Beyatlı, Y. K. (1971). Edebiyata Dair, Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Tanpınar, A. H. (2001). Yahya Kemal, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Beyatlı, Y. K. (1993). Eski Şiirin Rüzgârıyla, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- Beyatlı, Y. K. (1985). Kendi Gök Kubbemiz, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- Bayrak, Özcan (2011); Yahya Kemâl'in Şiir Anlayışı, Eski ve Yeni Şiire Bakışı, Ekev Akademi Dergisi Yıl: 15 Sayı: 48 (Yaz 2011)
- Kâmi (2009) Kâmi Divanı (Haz. Ali Yıldırım), MEB yayınları, Ankara.
- Nedim (1997); Nedim Divanı (Haz. Muhsin Macit), Akçağ Yayınları, Ankara.
- Haşmet (1994); Haşmet Külliyyatı (Haz. Mehmet Arslan-İ. Hakkı Aksoyak), Dilek Matbaacılık, Sivas